

Т. В. МОМОТ, К. С. САВЕНКО, Б. Б. КРАЇВСЬКИЙ, ТАН ЛІНЛІН

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СПОЖИВАЧІВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню питань концептуальних основ формування інформаційно-аналітичного забезпечення споживачів житлово-комунальних послуг на засадах імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства. **Предметом** дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів щодо формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг. **Метою** статті є розробка теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг на засадах імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства. **Завдання** роботи: обґрунтувати доцільність імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства, проаналізувати міжнародні стандарти соціальної звітності, на основі міжнародного досвіду запропонувати типову структуру Annual Report для муніципалітету, узагальнити теоретико-методичні підходи до формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг на засадах імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства. У ході дослідження використано **методи**: абстрактно-логічний аналіз, теоретичного узагальнення та систематизації. В роботі узагальнено теоретико-методичні підходи до формування соціальної звітності за міжнародними стандартами та склад нефінансової інформації, що надається із визначенням відмінностей щодо інтерпретації системи показників. Доведено, що для забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг важливими є обидва види інформації щодо: забезпечення надання житлово-комунальних послуг – Закон № 887 та проведення постійного моніторингу якості таких послуг – додаткова інформація, що входить у склад інтегрованого звіту комунальних підприємств **Висновки**. Запропоновано методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг на засадах імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства. Показники, що характеризують взаємодію житлово-комунальних підприємств за видами діяльності зі стейкхолдерами систематизовано в чотири групи.

Ключові слова: житлово-комунальна послуга; житлово-комунальне господарство; економічна безпека споживачів житлово-комунальних послуг; інтегрована звітність; інформаційно-аналітичне забезпечення; міжнародні стандарти звітності; користувачі звітності.

Вступ

Житлово-комунальне господарство адміністративно-територіального утворення є самостійною галуззю народного господарства, головною метою функціонування якої є забезпечення нормальних умов життя і роботи мешканців через безперервне надання населенню та підприємствам житлово-комунальних послуг. Доступність та належна якість публічних послуг забезпечується шляхом оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації.

Основною метою діяльності органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунального господарства є не лише надійне та безперервне його функціонування, а й підвищення ефективності, стійкості та надійності функціонування галузі, тобто надання споживачеві житлово-комунальних послуг, що відповідають стандартам якості, розвиток конкурентних відносин і залучення приватного сектора до управління об'єктами комунальної інфраструктури та житлового фонду, зниження витрат при оплаті послуг. Дотримання даних вимог є запорукою забезпечення високого рівня економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг

міста.

Надійне і якісне комунальне обслуговування потреб населення та можливості його повного задоволення мають особливе соціально-економічне значення. У цій сфері найбільш очевидно простежується взаємозв'язок економічної ефективності діяльності кожного підприємства із соціальними результатами надання населенню комунальних послуг.

Недосконалість наукового обґрунтування стратегічного розвитку житлово-комунального комплексу протягом усього періоду реформування галузі негативно позначилась на фінансових результатах його господарської діяльності. Особливу соціально-економічну напругу за останні роки набула проблема незбалансованості ринкової вартості послуг житлово-комунальних підприємств з платіжною спроможністю населення.

Однією з причин виникнення криз як національного масштабу, так і на окремому підприємстві є недосконалість облікової системи, що проявляється: у відсутності можливості відобразити виникнення ризиків та загроз діяльності підприємств; методологічно необґрунтованій оцінці інтелектуального, соціально-репутаційного, людського та природного капіталів; існуючій розрізненості корпоративної звітності, яка не надає цілісного уявлення про здатність суб'єкта

господарювання створювати цінність як для власного розуміння, так й для усіх стейкхолдерів в довгостроковій перспективі. Євроінтеграційний курс України вимагає дотримання суб'єктами господарювання Директив Європейського Союзу. Відтак, розвиток організаційно-методичних засад та практичного інструментарію впровадження інтегрованої звітності в Україні як елементу інформаційно-комунікаційного забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання є актуальною і своєчасною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вагомий внесок у розвиток теоретичних основ та практичних аспектів формування окремих складових інтегрованої звітності та її впровадження зробили українські та закордонні вчені, зокрема Крутова А.А., В.В. Євдокимов та ін., Д. Іоан та Т. Адріаа, Г.І. Робертс та П.К. Майкл, І. Софіан, М. Дамітру, С. Сміс, Х.-Ф. Ліу та Х.-Л. Ву, В. Кук, С. Буммел та Е. Торнхаут.

Проте, кризи нового тисячоліття виявили неспроможність існуючих обліково-звітних систем виконувати роль генератора інформаційно-комунікаційної підтримки забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Відтак, актуальним та своєчасним є розробка науково-методичних засад формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг на засадах імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства.

Одним із шляхів побудови партнерських відносин між підприємствами ЖКГ та споживачами комунальних послуг є імплементація інтегрованої соціально-орієнтованої звітності, яка б містила не тільки сухі цифри результатів діяльності комунальних підприємств та обсягів наданих ними послуг, але й описувала корпоративні цінності таких суб'єктів господарювання, їх зусилля в покращенні якості надання комунальних послуг, економічної ситуації в містах, а також проведенні роботи з реформатування традиційної технології їх функціонування в сучасну бізнес-модель, що спрямована в тому числі й на ресурсозбереження з метою зниження тарифів на житлово-комунальні послуги.

Таким чином, теоретико-методичне та прикладне значення вирішення окреслених проблем зумовило актуальність обраної теми, визначило мету, завдання й напрям дослідження.

Цілі та завдання дослідження

Метою дослідження є розробка теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг на засадах

імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства.

Матеріали та методи дослідження

Теоретико-методичною основою дослідження стали наукові праці провідних вітчизняних учених і зарубіжних учених економістів, законодавчі й нормативні акти України, що регламентують доведення до споживачів інформації в сфері житлово-комунального господарства. У ході дослідження використано такі методи як: абстрактно-логічний аналіз, теоретичного узагальнення та систематизації.

Результати досліджень та їх обговорення

Економічна безпека споживачів житлово-комунальних послуг розглядається як забезпечення захисту життєво важливих інтересів та прав споживачів товарів, послуг у сферах енергетики та комунальних послуг від внутрішніх та зовнішніх загроз при отриманні цих товарів і послуг належної якості в достатній кількості та за обґрунтованими цінами [1].

Житлово-комунальні послуги є результатом господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил. Основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання ЖКП між їхніми виробниками, виконавцями і споживачами визначає Закон України "Про житлово-комунальні послуги" [2].

Основними суб'єктами економічних відносин у сфері житлово-комунальних послуг є: споживач, виконавець, виробник та органи влади. На ринку ЖКП споживач є домінуючим (головним) учасником, рівень його задоволеності залежить від гарантованого забезпечення в повному обсязі комунальними та житловими послугами належної якості. Відтак, пріоритетність інтересів споживачів є очевидною.

Система відносин у сфері ЖКГ є складною, неоднорідною та характеризується неадитивними властивостями її складових елементів, наявністю монополізму, відсутністю досконалої конкуренції, нееластичністю попиту та пропозиції, недосконалістю тарифної політики. Головними особливостями послуг як спеціального виду товару є їх невідчутність, невіддільність виробництва і споживання, нездатність до зберігання й висока ступінь невизначеності або мінливості. За своєю природою послуги не мають гарантованих стандартів якості. Інакше кажучи, послугам ЖКГ властивий високий ступінь невизначеності. Ця обставина ставить споживача послуг у невідгідне положення тому, що результат послуги, її корисний ефект може бути оцінено тільки після її надання. Крім того, взаємовідносини між учасниками ринку ЖКП формують непрозорі умови

здійснення діяльності, що дозволяє господарюючим суб'єктам зловживати своїм становищем на ринку. Закон попиту та пропозиції в міському господарстві поступається місцем економічним інтересам підприємств-монополістів, що диктують свої умови споживачам послуг [3]. За таких умов питання забезпечення економічної безпеки споживачів комунальних послуг набуває особливого значення.

У даному дослідженні економічна безпека споживачів житлово-комунальних послуг розглядається як стан захищеності життєво важливих інтересів споживачів від реальних і потенційних джерел небезпеки або економічних загроз у процесі вироблення або створення та надання житлово-комунальних послуг.

Порядок доведення до споживачів інформації про перелік житлово-комунальних послуг, структуру цін/тарифів, зміну цін/тарифів з обґрунтуванням її необхідності та про врахування відповідної позиції територіальних громад, затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 05.06.2018 № 130 і зареєстровано в Мін'юсті України 26.06.2018 за № 753/32205 [4]. З метою забезпечення споживачів ґрунтовними та детальними поясненнями щодо необхідності зміни тарифів, їх структури проводяться відкриті громадські обговорення проектів рішень на засадах гласності, прозорості та відкритості, відповідно до процедури, визначеної постановою НКРЕКП № 866 від 30.06.2017 "Про затвердження Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг" [5]. Крім того, з метою проведення прозорих нарахувань за спожиті комунальні послуги ухвалено постанову НКРЕКП від 30.03.2017 № 464 "Про щорічне забезпечення споживачів ключовою інформацією про послуги у сферах енергетики та комунальних послуг", згідно з якою суб'єкти господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг, державне регулювання яких здійснюється НКРЕКП для надання споживачам ключової інформації про споживання ними енергоресурсів та надані комунальні послуги, щорічно до 1 травня доводять до відома споживачів інформацію, зокрема, про структури тарифів на послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, фактичний обсяг надання послуг з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, порівняння обсягів надання послуг з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води з іншими споживачами) [6].

Одним із шляхів побудови партнерських відносин між підприємствами ЖКГ та споживачами комунальних послуг є імплементація інтегрованої соціально орієнтованої звітності, яка б містила не тільки сухі цифри результатів діяльності комунальних підприємств, обсягів наданих ними послуг, але й описувала корпоративні цінності таких суб'єктів господарювання, їх зусилля в покращенні якості

комунальних послуг, економічної ситуації в містах, а також проведенні роботи з переформатування традиційної технології їх функціонування в сучасну бізнес-модель яка спрямована в тому числі на економію ресурсів з метою зниження тарифів на житлово-комунальні послуги. Так, Лоханова розглядає інтегровану звітність як продукт цілісної обліково-аналітичної системи [7]. С. Адамс та Р. Сімнетт відмічають, що "...інтегрована звітність є новою парадигмою звітності, яка є цілісною, стратегічною, адаптивною, суттєвою і актуальною до різних часових вимірів" [8].

Одним із шляхів побудови партнерських відносин між підприємствами ЖКГ та споживачами комунальних послуг є імплементація інтегрованої соціально-орієнтованої звітності. У країнах Заходу підготовка інтегрованої звітності муніципалітету, комунальних підприємств і організацій в форматі Annual Report є одним з ключових елементів місцевого самоврядування. Annual Report щорічно складається містами, регіонами і навіть окремими районами.

Annual Report – це документ, що містить широкий спектр інформації про компанії або організації за минулий фінансовий рік. На відміну від класичної фінансової звітності, Annual Report розкриває як фінансові, так і нефінансові дані. Наприклад, опис стратегії розвитку, сильних сторін виробництва і менеджменту, корпоративної соціальної відповідальності тощо. Також в такому звіті містяться плани і цілі, які організація планує досягти в коротко- і середньостроковій перспективах.

В Україні цей тренд з'явився порівняно недавно. Поки що більшість органів місцевої влади обмежуються звітом про виконання державного бюджету. Але подібні звіти, по-перше, є неповними. Вони містять фінансову інформацію, а цього не достатньо, щоб в повній мірі оцінити діяльність місцевої влади. По-друге, широкій громадськості досить часто складно і нецікаво в них розбиратися. Інтегрований звіт в форматі Annual Report структурує всю інформацію, супроводжуючи її зрозумілими і наочними поясненнями. Саме простота і всеосяжний характер поданої інформації дозволяють суттєво підвищити його ефективність. При цьому, типова структура Annual Report для муніципалітету може бути такою:

- Загальна інформація про місто та органи місцевого самоврядування;
- "Місто в особах": звернення міського голови, інформація про ключових керівників органів місцевого самоврядування або найбільших комунальних підприємств;
- Стратегія розвитку міста та її ключові показники;
- Соціально-економічні показники розвитку (демографічна ситуація, економічний розвиток, інфраструктура, охорона здоров'я, соціальний захист, освіта, туризм, культура, наука, технології, інновації, екологія та безпека навколишнього середовища);

- Аналіз виконання муніципального бюджету за звітний період (ключові показники, відомості про доходи та витрати, місцевий борг, інформація про гарантоване борг);

- Консолідована фінансова інформація спеціального призначення за звітний період, підготовлена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності громадського сектора (МСФООС/IPSAS);

- Примітки до консолідованої фінансової інформації спеціального призначення;

- Надання рекомендацій щодо пріоритетів розвитку міста (комунального підприємства) на середньостроковий період.

Всеохоплюючий характер інтегрованої звітності передбачає вкрай широкий спектр її адресатів – як серед самого територіального об'єднання, так і за його межами. Найбільшою перешкодою для формування інтегрованих звітів вітчизняними суб'єктами господарювання є відсутність або неповне розуміння змісту та форми представлення інформації в ньому. Комітет з Міжнародної інтегрованої звітності (International Integrated Reporting Committee, IIRC) оголосив своєю метою створення моделі, "що об'єднує і взаємо пов'язує два види звітності, фінансову і не фінансову, в одну інтегровану бізнес-звітність. Така модель не означає механічного об'єднання двох звітів, а є результатом більш складного процесу, який виявляє взаємозв'язок між двома "пакетами" інформації; забезпечує необхідний для розуміння, але не зайвий рівень дублювання і крос-посилань і гарантує стратегічний фокус" [9]. Підчас дослідження змісту системи показників відповідно до міжнародних стандартів виникають різні інтерпретації системи показників. Так Гільорме Т. вважає, що "суб'єкт господарювання, який дотримується в корпоративній звітності вимог GRI, повинен розкрити п'ять складових: стратегію і аналіз; опис організації; параметри звітності, управління, зобов'язання із зацікавленими сторонами; показники результативності (економічні результати, екологічні результати, організація праці та відповідальність за продукцію)" [10, с.674-675].

Директиви ЄС стосовно інтегрованої звітності розроблені в нерегуляторному стилі, тому має місце високий ступінь гнучкості в питанні вибору найбільш відповідної моделі для розкриття необхідної фінансової та нефінансової інформації. Суб'єкти господарювання можуть використовувати національні рамкові підходи, або загальноєвропейські (наприклад систему екологічного менеджменту та аудиту EMAS (Eco-Management and Audit Scheme)), але для визнання звітів в усьому світі, доцільно використовувати міжнародні підходи до яких і відноситься інтегрована звітність.

На теперішній час в Україні підготовка інтегрованої звітності є добровільною, а її форма нічим не регламентується. Незважаючи на те, що для підприємств-лідерів, підготовка інтегрованої звітності є частиною корпоративної культури, зміст та якість інформації суттєво різняться. Серед українських

компаній інтегровану звітність складають такі компанії як Астарта, Воля, Галнафтогаз, ДТЕК, Київстар, Метінвест, Оболонь, СКМ, Lifecell, Platinum Bank та ін. [11]. У нефінансовій звітності вітчизняного бізнесу, як правило, переважає констатування загальної інформації щодо нерегулярних ініціатив без вказання кількісних показників, що вимірюють результативність реалізації проєктів. За думкою Давидюк Т. "у вітчизняному бізнес-співтоваристві відсутнє єдине розуміння того, яким чином доносити інформацію про свою соціальну діяльність суспільству" [12, с.64].

Відсутність єдиних методологічних засад та напрацьованої практики формування інтегрованої звітності вітчизняними підприємствами, призвело до того, що в звітах, які деякі суб'єкти господарювання іменують "інтегрованими" або "звітністю сталого розвитку", інформація наводиться не пов'язана, в деяких випадках непрозора або взагалі не зрозуміла.

Основною причиною таких недоліків, є те, що суб'єкти господарювання при формуванні інтегрованої звітності: використовують різні стандарти; не дотримуються принципів складання інтегрованого звіту; значна кількість показників та чинників зовнішнього середовища залишаються не розкритими, особливо тих, які стосуються негативних наслідків діяльності, екологічної складової звіту, ризиків тощо.

Найрозповсюдженішими міжнародними стандартами звітності є: стандарти Саншайн; GRI; AA1000; ISO 26000, SA8000. Найбільш відомим переліком кількісних показників у світовій практиці нефінансової звітності є система показників GRI, застосування яких рекомендується і при формуванні соціальної звітності довільного формату, а також Звітів про Прогрес [13].

Порівняльний аналіз цих стандартів та відмінностей, які існують у визначенні та переліку нефінансових показників подано у табл. 1.

Найбільш привабливою з позицій забезпечення економічної безпеки, на наш погляд, є концепція звітності про вартість (Value Reporting), яка була започаткована в працях С.А. Діпази та Р.Д. Екклза [14]. Її ключовою ідеєю є досягнення більшої інформативності бухгалтерських показників шляхом корпоративного звітування та розробки стандартів нефінансової інформації, що відображає галузеву специфіку підприємства. Виходячи з цього, авторами запропоновано трирівневу модель інтегрованої звітності, що визначає взаємодію та відповідальність усіх учасників процесу складання.

Практичне впровадження трирівневої моделі звітності обумовлює перехід від концепції фінансової звітності до концепції інтегрованої звітності, метою якої є поєднання інформації про фінанси, вплив оточуючого середовища на діяльність підприємства та соціальні аспекти в один чіткий, взаємопов'язаний та придатний для порівняння формат [15].

Одночасно слід зазначити, що для житлово-комунальних підприємств важливим є процес підготовки інтегрованої звітності.

Таблиця 1. Аналіз міжнародних стандартів соціальної звітності

Стандарт	Розробник, дата прийняття	Склад інформації, що надається
Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності	Міжнародна рада по інтегрованій звітності (IRC) 2013 р.	Огляд організації та зовнішнє середовище; управління; бізнес-модель, ризики та можливості; стратегія і розподілення ресурсів; результати діяльності; перспективи на майбутнє; основні принципи підготовки и презентації.
GRI	Глобальна Рада із стандартів в області сталого роз-витку, 2000 р.	Звітність зі сталого розвитку одночасно охоплює економічні, екологічні та соціальні аспекти діяльності.
AA 1000	Інститут соціальної та етичної звітності (Istitute of Social and Ethical Account Ability), 1999 р.	Соціальний, екологічний та економічний вплив і відповідні показники своєї діяльності, а також думка про це зацікавлених сторін; запити і потреби зацікавлених сторін і відповідним чином реагування на них в політиці та практичної діяльності організації.
ISO 26000	Міжнародна організація із стандартизації, 2010 р.	Містить інформацію про те, як підприємства можуть працювати соціально відповідальним чином. Це означає прозору і етичну поведінку, яка сприяє здоров'ю та добробуту суспільства.
SA 8000	Міжнародна організація із соціальної відповідальності SAI (Social Accountability International) 1997 р.	Охорона здоров'я співробітників, техніки безпеки; питання дискримінації; використання трудової діяльності дітей; примусова праця; робочий час; дисциплінарне стягнення; системи управління; компенсація праці.
Стандарти Саншайн	Альянс стейкхолдерів (США) –1996 р.	Інформація, надана клієнтам (про продукцію та послуги); інформація, призначена для співробітників (гарантія зайнятості, безпеки та охорона здоров'я, рівні можливості при наймі); інформація для місцевого співтовариства (структура власності, фінансові показники, вплив на зовнішню середу, обсяг податкових виплат, кількість створених робочих місць, інвестиції та благодійна діяльність); інформація для широкої громадськості (торгівля з ворожими країнами, виконані державні заклази, штрафи тощо).

На думку С. Король для забезпечення прозорості нефінансових звітів, що складаються у вільній формі, можна рекомендувати такі заходи:

- проводити опитування стейкхолдерів, на яких розрахована ця звітність, з метою вивчення їх зауважень;

- складати план соціальних заходів з огляду на конкретні запити стейкхолдерів;

- оперативно інформувати стейкхолдерів про хід виконання їхніх запитів та виявлені порушення" [16, с. 111].

Таким чином, процес формування інтегрованої звітності доцільно починати після складання фінансової звітності житлово-комунальних підприємств, що надасть можливість фінансово обґрунтовано визначати стратегію підприємства з врахуванням досягнутих в звітному періоді фінансових результатів.

Подальший розвиток інтегрованої звітності на житлово-комунальних підприємствах повинен бути спрямований на такі важливі аспекти, як розробка та удосконалення системи фінансових і нефінансових показників, методи отримання інформації, узагальнення різних систем забезпечення управління (управлінського обліку, моніторингу, аналізу фінансової стійкості) в процесі підготовки внутрішньої інтегрованої звітності.

Висновки

Проведена оцінка змістовного наповнення звітності низки вітчизняних підприємств показала, що загалом структура звітів формується відповідно до Керівництва по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), що є домінуючим стандартом для наведення інформації про економічні, екологічні та соціальні показники, які характеризують сталий розвиток. Дослідження структури та змістовного наповнення звітів за стандартами GRI показала, що звітність, складена за їх вимогами, є різноспрямованою, базується в основному на наведенні інформації про вплив на навколишнє середовище та засоби його зменшення, та різноманітні соціальні показники діяльності підприємства.

На наш погляд, до складу інтегрованої звітності житлово-комунальних підприємств слід вводити систему показників, які не тільки стосуються безпосередньо бізнес-моделі суб'єкта господарювання та процесу створення ними вартості, але й показники оцінки якості надання житлово-комунальних послуг, у вигляді моделі збалансованої системи показників [3]. Саме наявність цих показників змістовно відрізняє комунальні підприємства як суспільно та громадсько орієнтованих суб'єктів господарювання від інших підприємств та організацій.

За результатами дослідження усі показники, що характеризують взаємодію житлово-комунальних підприємств за видами діяльності із групами стейкхолдерів пропонується систематизувати у чотири групи:

1) фінансові, які характеризують створення й використання фінансових ресурсів у галузі житлово-комунального господарства, фінансове становище та результати господарської діяльності підприємств галузі;

2) техніко-економічні, які характеризують матеріально-виробничі аспекти діяльності житлово-комунальних підприємств;

3) функціональні, які відображають спроможність підприємств галузі житлово-комунального господарства виконувати свої функції щодо виробництва і надання житлово-комунальних послуг;

4) інституційні, які відображають інституційні перетворення, що відбуваються у галузі житлово-комунального господарства, та ключові зміни, що сталися внаслідок здійснених в галузі реформ.

Запропонована класифікація показників дозволяє відслідкувати взаємодію споживачів із житлово-комунальними підприємствами за видами наданих

послуг з урахуванням як кількісних, так і якісних параметрів.

Таким чином, за результатами дослідження обґрунтовано доцільність проведення постійного моніторингу зазначених показників шляхом формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг на засадах імплементації інтегрованої звітності у облікову практику підприємств житлово-комунального господарства, що сприятиме формуванню необхідної бази показників для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки споживачів ЖКП. Підсумовуючи та базуючись на міжнародному досвіді, для забезпечення можливості стейкхолдерам (включаючи споживачів) отримати інформацію для оцінки ефективності та якості надання житлово-комунальних послуг на основі інтегрованої звітності у галузі житлово-комунального господарства запропоновано систематизувати показники за такими групами: фінансові, техніко-економічні, функціональні, інституційні. Запропонована класифікація показників сприятиме збільшенню якості інформаційно-аналітичного забезпечення для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг.

Список літератури

1. Аванесова Н. Е., Чупрін Є. С. Економічна безпека підприємства: сутнісна характеристика поняття. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2017. № 1 (1). С. 98–102. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2017.1.098>
2. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 24 черв. 2004 р. № 1875-IV : за станом на 11 черв. 2017 р. : веб-сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1875-15> (дата звернення : 23.04.2020).
3. Момот Т. В., Сінческул І. Л., Савенко К. С., Букресва К. С. Збалансоване управління взаємовідносинами зі стейкхолдерами у сфері теплопостачання. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2019. № 4 (10). С. 101–110. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2019.10.101>
4. Наказ Мінрегіону від 05.06.2018 № 130 "Про затвердження Порядку інформування споживачів про намір зміни цін/тарифів на комунальні послуги з обґрунтуванням такої необхідності", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 26.06.2018 за № 753/32205: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0753-18> (дата звернення : 23.04.2020)
5. Постанова НКРЕКП № 866 від 30.06.2017 "Про затвердження Порядку проведення відкритого обговорення проєктів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг": веб-сайт. URL: <https://www.nerc.gov.ua/?id=26157> (дата звернення : 23.04.2020)
6. Постанова НКРЕКП від 30.03.2017 № 464 "Про щорічне забезпечення споживачів ключовою інформацією про послуги у сферах енергетики та комунальних послуг": веб-сайт. URL: <https://www.nerc.gov.ua/?id=24517> (дата звернення : 23.04.2020)
7. Лоханова Н. О. Інтегрована звітність як продукт цілісної обліково-аналітичної системи. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 4 (47). С. 50–56
8. Adams, S. & Simnett, R. (2011), "Integrated Reporting: An Opportunity for Australia's Not-for-Profit Sector", *Australian Accounting Review*, Vol. 21, Issue 3, P. 292–301.
9. Global Reporting Initiative. Guidelines for reporting in the sphere of sustainable development [Guidelines for reporting in the sphere of sustainable development], available at : www.globalreporting.org/.../Russian-G3-Reporting-Guidelines.pdf. [in Russian] (last accessed 23.04.2020).
10. Гільорме Т. В., Шачаніна Ю. К. Корпоративна соціальна звітність як домінанта інформаційного забезпечення управління підприємством. *Економіка і суспільство*. 2016. № 2. 672–677.
11. Інтегрована звітність: аналітичний огляд за липень 2017 р.: веб-сайт. URL: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/csr_ukraine_white_paper_2017_july_integrated_reporting.pdf. (дата звернення : 23.04.2020)
12. Давидюк Т. В. Соціальна звітність як напрям інформування про людський капітал компанії Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні : матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. 2016. С. 62–65.
13. Міжнародний стандарт інтегрованої отчетности: веб-сайт. URL: http://edu.inesnet.ru/wp-content/uploads/2014/05/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf. (дата звернення : 23.04.2020)
14. Гнилицька Л. В. Сучасні підходи до квінтесенції публічної звітності підприємства в контексті забезпечення його економічної безпеки. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2016. Вип. 1. С. 48–65.

15. Міжнародні моделі регулювання звітності сталого розвитку: аналіз сучасного стану : монографія. Житомир, 2013. 192 с.
16. Король С. Нефінансова звітність підприємства. *Вісник КНТУ*. 2011. № 6. С. 102–113.

References

1. Avanesova, N., Chuprin Y. (2017), "Enterprise Economic Security: Essential Characteristics of the Concept", *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*, No. 1 (1), P. 98–102. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2017.1.098>
2. On Housing and Communal Services: Law of Ukraine of June 24. 2004 No. 1875-IV: as of June 11. 2017, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1875-15> (last accessed 23.04.2020).
3. Momot, T., Sincheskul, I., Savenko, K., Bukrieva, K.(2019), "Balanced Management of Stakeholder Relationships in the Heating Sphere", *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*, No. 4 (10), P. 101–110. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2019.10.101>
4. Order of the Ministry of Regional Development dated 05.06.2018 No. 130 "On approval of the Procedure for Informing Consumers about the Intention to Change Prices / Tariffs for Utilities with Justification of such Need", registered in the Ministry of Justice of Ukraine on 26.06.2018 for No. 753/32205, available at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0753-18> (last accessed 23.04.2020).
5. Resolution of the National Commission for Regulation of Economic Competition No. 866 of 30.06.2017 "On approval of the Procedure for open discussion of draft decisions of the National Commission for State Regulation of Energy and Utilities" available at : <https://www.nerc.gov.ua/?id=26157> (last accessed 23.03.2018).
6. Resolution of the National Commission for Regulation of Economic Competition dated 30.03.2017 No. 464 "On the Annual Provision of Consumers with Key Information about Services in the Fields of Energy and Utilities", available at : <https://www.nerc.gov.ua/?id=24517> (last accessed 23.03.2018).
7. Lohanova, N. (2012), "Integrated Reporting as a Product of a Holistic Accounting and Analytical System", *Bulletin of Socio-economic Research*, No. 4 (47), P. 50–56.
8. Adams, S. & Simnett, R. (2011), "Integrated Reporting: An Opportunity for Australia's Not-for-Profit Sector", *Australian Accounting Review*, Vol. 21, Issue 3, P. 292–301.
9. Global Reporting Initiative. Guidelines for reporting in the sphere of sustainable development [Guidelines for reporting in the sphere of sustainable development], available at : www.globalreporting.org/.../Russian-G3-Reporting-Guidelines.pdf. [in Russian] (last accessed 23.04.2020).
10. Guillermo, T., Shachanina, Y. (2016), "Corporate social reporting as a dominant information support of enterprise management", *Economy and society*, No. 2, P. 672–677.
11. Integrated reporting: analytical review for July 2017, available at : http://www.svb.org.ua/sites/default/files/csr_ukraine_white_paper_2017_july_integrated_reporting.pdf (last accessed 23.04.2020).
12. Davidiuk, T. (2016), "Social reporting as a direction of informing about the human capital of the company Problems and ways to achieve socio-ecological and economic security at the micro, meso and macro levels: mater", *All-Ukrainian scientific-practical internet conference*, P. 62–65.
13. International Standard for Integrated Reporting, available at : http://edu.inesnet.ru/wp-content/uploads/2014/05/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf (last accessed 23.04.2020).
14. Gnylytska, L. (2016), "Modern approaches to the quintessence of public reporting of the enterprise in the context of ensuring its economic security", *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis. Ser. : Accounting, control and analysis*, No. 1, P. 48–65.
15. Evdokimov, V., Gritsichen, D., Grishchenko, O., Baryshnikov, O. (2013), *International models of sustainable development reporting: analysis of the current state* : monograph, Zhytomyr, ZhSTU, 192 p.
16. Korol, S. (2011), "Non-financial Reporting of the Enterprise", *Bulletin of KNTU*, No. 6, P. 102–113.

Надійшла (Received) 05.05.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Момот Тетяна Валеріївна – доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Харків, Україна; email: tvmomot@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7397-3565>.

Момот Татьяна Валерьевна – доктор экономических наук, профессор, Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, заведующая кафедры финансово-экономической безопасности, учета и аудита, Харьков, Украина.

Momot Tetiana – Doctor of Sciences (Economics), O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Head of the Department of Financial and Economic Security, Accounting and Auditing, Kharkiv, Ukraine.

Савенко Ксенія Сергіївна – кандидат економічних наук, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу, Харків, Україна; email: ksebiasavenko13@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7458-1643>.

Савенко Ксения Сергеевна – кандидат экономических наук, Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, доцент кафедры международного бизнеса и экономического анализа, Харьков, Украина.

Savenko Kseniia – PhD (Economics Sciences), Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Associate Professor of the Department of International Business and Economic Analysis, Kharkiv, Ukraine.

Краївський Богдан Богданович – Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Харків, Україна; email: bogdankraivskiy@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6700-9240>.

Краивский Богдан Богданович – Харьковський національний університет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, аспирант кафедри фінансово-економічної безпеки, учета і аудиту, Харків, Україна.

Kraivskyi Bohdan – O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, PhD Student of the Department of Financial and Economic Security, Accounting and Auditing, Kharkiv, Ukraine.

Тан Линлин – Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, аспирант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Харків, Україна; email: l_c-ukr@hotmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0523-0932>.

Тан Линлин – Харьковський національний університет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова, аспирант кафедри фінансово-економічної безпеки, учета і аудиту, Харків, Україна.

Tang Linlin – O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, PhD Student of the Department of Financial and Economic Security, Accounting and Auditing, Kharkiv, Ukraine.

ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ОТЧЕТНОСТИ

Статья посвящена разработке концептуальных основ формирования информационно-аналитического обеспечения потребителей жилищно-коммунальных услуг на основе имплементации интегрированной отчетности в учетную практику предприятий жилищно-коммунального хозяйства. **Предметом** исследования является совокупность теоретических, методических и практических аспектов по формированию информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности потребителей жилищно-коммунальных услуг. **Целью** статьи является разработка теоретико-методических положений и обоснование практических рекомендаций по формированию информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности потребителей жилищно-коммунальных услуг на основе имплементации интегрированной отчетности в учетную практику предприятий жилищно-коммунального хозяйства. Задачи работы: обосновать целесообразность имплементации интегрированной отчетности в учетную практику предприятий жилищно-коммунального хозяйства, проанализировать международные стандарты социальной отчетности, на основе международного опыта предложить типовую структуру Annual Report для муниципалитета, обобщить теоретико-методические подходы к формированию информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности потребителей жилищно-коммунальных услуг на основе имплементации интегрированной отчетности в учетную практику предприятий жилищно-коммунального хозяйства. В ходе исследования использованы **методы**: абстрактно-логический анализ, теоретического обобщения и систематизации. В работе обобщены теоретико-методические подходы к формированию социальной отчетности по международным стандартам и состав предоставляемой нефинансовой информации с определением различий по интерпретации системы показателей. Доказано, что для обеспечения экономической безопасности потребителей жилищно-коммунальных услуг важны оба вида информации по: обеспечению предоставления жилищно-коммунальных услуг - Закон № 887 и проведения постоянного мониторинга качества таких услуг – дополнительная информация, которая входит в состав интегрированного отчета коммунальных предприятий. **Выводы.** Предложен методический подход к формированию информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности потребителей жилищно-коммунальных услуг на основе имплементации интегрированной отчетности в учетную практику предприятий жилищно-коммунального хозяйства. Показатели, характеризующие взаимодействие жилищно-коммунальных предприятий по видам деятельности со стейкхолдерами систематизированы в четыре группы.

Ключевые слова: жилищно-коммунальная услуга; жилищно-коммунальное хозяйство; экономическая безопасность потребителей жилищно-коммунальных услуг; интегрированная отчетность; информационно-аналитическое обеспечение; международные стандарты отчетности; пользователи отчетности.

INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF ECONOMIC SECURITY OF HOUSING AND MUNICIPAL SERVICES CUSTOMERS ON THE BASE OF USING INTEGRATED REPORTING

The article is devoted to the development of the conceptual foundations for the formation of information and analytical support for consumers of housing and communal services based on the implementation of integrated reporting in accounting practices of housing and communal services enterprises. The **subject** of the study is a set of theoretical, methodological and practical aspects for the formation of information and analytical support for the economic security of consumers of housing and communal services. The **aim** of the article is to develop theoretical and methodological provisions and substantiation of practical recommendations on the formation of information and analytical support for the economic security of consumers of housing and communal services based on the implementation of integrated reporting into the accounting practice of housing and communal services enterprises. Objectives: to justify the feasibility of implementing integrated reporting in the accounting practice of enterprises of housing and communal services, to analyze international standards of social reporting, based on international experience, to propose a typical structure of the Annual Report for the municipality, to generalize theoretical and methodological approaches to the formation of information and analytical support for the economic security of housing consumers – communal services based on the implementation of integrated reporting in accounting practice of housing and communal services enterprises. During the research were used **methods**: abstract-logical analysis, theoretical generalization and systematization. The paper summarizes the theoretical and methodological approaches to the formation of social reporting according to international standards and the composition of the non-financial information provided with the definition of differences in the interpretation of the system of indicators. It is proved that in order to ensure the economic security of consumers of housing and communal services, both types of information are important: ensuring the provision of housing and communal services - Law No. 887 and conducting continuous monitoring of the quality of such services - additional information

that is part of the integrated report of utilities. **Conclusions.** A methodological approach to the formation of information and analytical support for the economic security of consumers of housing and communal services based on the implementation of integrated reporting into the accounting practice of housing and communal services is proposed. The indicators characterizing the interaction of housing and communal enterprises by type of activity with stakeholders are systematized in four groups.

Keywords: housing and communal services; housing and communal services; economic security of consumers of housing and communal services; integrated reporting; information and analytical support; international reporting standards; reporting users.

Бібліографічні описи / Bibliographic descriptions

Момот Т. В., Савенко К. С., Краївський Б. Б., Тан Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки споживачів житлово-комунальних послуг із використанням інтегрованої звітності. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2020. № 2 (12). С. 100–108. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2020.12.100>.

Momot, T., Savenko, K., Kraivskiy, B., Tang, L. (2020), "Information and analytical support of economic security of housing and municipal services customers on the base of using integrated reporting", *Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries*, No. 2 (12), P. 100–108. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2020.12.100>.
